

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

**Мр Марије М. Јовановић - "Карактеристике описног оцењивања
и квалитет педагошке комуникације у основношколској настави"**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију 24.6.2012. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Н.Саду.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Мара Ђукић, редовни професор Филозофског факултета у Новом Саду, предмет: Дидактика, ужа научна област: Педагогија, 13.7.2001. године, ментор; Др Светлана Шпановић, ванредни професор Педагошког факултета у Сомбору, предмет: Дидактика, ужа научна област: Педагогија, 2.3.2009.године, члан; Др Јелена Ђерманов, доцент Филозофског факултета у Новом Саду, предмет: Увод у педагогију, ужа научна област: Педагогија, 23.10. 2008. године, члан.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Марија, Михајло, Јовановић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 23.10.1977, Прокупље, Република Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 27.2.2008, Филозофски факултет у Нишу, "Педагошка комуникација као фактор ефикасности наставе"</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Педагогија</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
"Карактеристике описног оцењивања и квалитет педагошке комуникације у основношколској настави"
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл. Докторска дисертација мр Марије Јовановић има укупно 321 страницу текста, 32 графичка приказа (графикони, табеле, слике), 217 библиографских јединица, као и 6 прилога. Текст је подељен на два основна дела: Теоријско-методолошки и Емпиријски, односно седам поглавља и то: Увод (1-4 стр.), Теоријски оквир истраживања (5-147 стр.), Методолошки оквир (148-161 стр.), Резултати истраживања (162-248 стр.), Закључна разматрања (269-278 стр.), Литература (279-291 стр.), Прилози (292-321 стр.).
УВОД ТЕОРИЈСКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА
1. Приступ предмету проучавања 2. Потребне за новим доктринама процењивања и оцењивања у основној школи 2.1. Елементи нове доктрине оцењивања 2.1.1. Наглашавање дијагностичког и формативног приступа у оцењивању

- 2.1.2. Ширење ситуационог контекста оцењивања
- 2.1.3. Проширивање облика и метода оцењивања
- 3. Терминолошко одређење проблема
- 4. Историјски аспект развоја оцењивања
- 5. Систем оцењивања у свету и код нас са освртом на описно оцењивање
 - 5.1. Системи оцењивања у свету
 - 5.2. Систем оцењивања у Србији
- 6. Карактеристике и особености оцењивања ученика на почетном ступњу основношколског периода
- 7. Карактеристике описног оцењивања и описних оцена на почетном стадијуму основношколског образовања
 - 7.1. Суштински предуслови описног оцењивања
 - 7.2. Компоненте описног оцењивања
 - 7.3. Начела и функције описног оцењивања и описних оцена
 - 7.3.1. Начела описног оцењивања и описних оцена
 - 7.3.2. Основне функције описног оцењивања
 - 7.4. Повратна информација, значај и улога у описном оцењивању
- 8. Ризици и ограничења описног оцењивања у основношколској настави
 - 8.1. Неприпремљеност деце и родитеља за другачији облик оцењивања
 - 8.2. Неадекватан прелаз на бројчано оцењивање
 - 8.3. Касно откривање тешкоћа у учењу
- 9. Предности и слабости описног оцењивања
- 10. Критеријуми оцењивања као полазишта дидактичко-методичког утемељивања описног оцењивања
 - 10.1. Циљеви васпитно-образовног рада и наставе као полазишта за дефинисање модела оцењивања
 - 10.2. Критеријуми оцењивања као основа за повратне информације о квалитативним аспектима постигнућа .
 - 10.2.1. Критеријуми оцењивања као основа за повратне информације о квалитативним аспектима постигнућа .
 - 10.2.1.1. Описни критеријуми и описи за верификацију и оцењивање знања и вештина
 - 10.2.1.1. Описни критеријуми и описи за верификацију сложених мисаоних процеса.
- 11. Описно оцењивање у пракси (дидактичко-методичке карактеристике)
 - 11.1. Праћење, опажање и бележење као основа описног оцењивања
 - 11.1.1. Одликовање доброг система бележења
 - 11.1.2. Облици и технике праћења и снимања
 - 11.1.2.1. Редовно, континуирано бележење
 - 11.1.2.2. Континуирани коментари радова
 - 11.1.2.3. Комплексни, аналитичко-синтетички записи
 - 11.2. Методе процене
 - 11.3. Сумативно оцењивања и завршна (сумативна) описна оцена
 - 11.3.1. Садржинска структура завршне (сумативне) описне оцено
 - 11.4. Формативно оцењивање
 - 11.4.1. Принципи и примери формативног оцењивања
 - 11.5. Адекватно писање коментара и конструктивно трансформисање квантитативних показатеља у квалитативне описе као детерминанта ефикасности описног оцењивања

- 11.6. Компаративна анализа описног и бројчаног оцењивања
- 12. Наставници и родитељи у процесу описног оцењивања
 - 12.1. Наставници у процесу описног оцењивања
 - 12.1.1. Фактори који утичу на однос наставника према описном оцењивању
 - 12.1.2. Улога педагошких факултета у оспособљавању учитеља за описно оцењивање
 - 12.2. Родитељи и описно оцењивање ученика
- 13. Описна оцена понашања, владања ученика
 - 13.1. Начини унапређивања описног оцењивања ученичког понашања
 - 13.2. Начела/ Принципи успешног оцењивања ученичког понашања
 - 13.3. Садржај оцене владања
 - 13.4. Праћење, бележење и информисање о опажањима ученичког понашања
- 14. Комуникациони аспект описног оцењивања
 - 14.1. Квалитет педагошке комуникације у основношколској настави - интеракција као њена основна категорија
- 15. Суштинске претпоставке критичко-комуникативне дидактике
 - 15.1. Наставни процес у светлу критичко-комуникативне дидактике
 - 15.2. Аспект односа као суштинско обележје наставе
 - 15.3. Вредновање и оцењивање из угла критичко-комуникативне дидактике
- 16. Модели синтетичких судова и дефинисања нивоа постигнућа као основа за овладавање техником описног оцењивања

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

- 1. Предмет истраживања
- 2. Слична истраживања описног оцењивања
- 3. Циљ истраживања
- 4. Задаци истраживања
- 5. Хипотетички оквир истраживања
- 6. Варијабле истраживања
- 7. Начин избора, величина и карактеристике одабраног узорка
- 8. Методе, технике и инструменти истраживања
- 9. Организација и ток истраживања
- 10. Статистичка обрада података

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА-ИНТЕРПРЕТАЦИЈА И АНАЛИЗА

- 1. Мишљења учитеља о карактеристикама описног оцењивања
- 2. Карактеристике описних оцена и њихова усаглашеност са мишљењима учитеља
- 3. Квалитет педагошке комуникације у описном оцењивању
- 4. Утемељеност описног оцењивања на циљевима и исходима наставе

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У концизном Уводу ауторка указује на значај и актуелност истраживања проблема оцењивања којим се у својој докторској дисертацији бави, посебно у светлу чињенице да се од школске 2004/05. године у првом разреду основне школе у Србији примењује описно оцењивање. (*Правилник о оцењивању ученика основне школе*, Сл. гласник РС, бр. 93/04 и 92/05, *Закон о основама система образовања и васпитања* Сл. гласник РС, бр. 72/09 и 52/11, *Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању* Сл. гласник РС, бр. 74/2011). Описно оцењивање (енг. descriptive marking, нем. deskriptives zensuren, рус. описателна оценка, фр. classement descriptif) подразумева речима изражен ниво постигнућа ученика у односу на усвојена знања, стечене радне навике, однос према раду и друге облике понашања, који су формулисани и дефинисани као циљеви наставе одређеног предмета или васпитно-образовног подручја. Као целовитији приступ у оцењивању ученикове личности и оствареног напредовања, описно оцењивање обухвата: интелектуалну (сазнајну), мотивациону (емоционалну), социјалну, радну и моралну компоненту, као и индивидуалне способности и објективне могућности за унапређивање учениковог развоја. Оријентисано на квалитет знања и остварених постигнућа, описно оцењивање се у нашој наставној пракси суочава са низом препрека и тешкоћа, које се пре свега огледају у проналажењу формулација у којима би се јасно и једнако за све појединачне ученике и сваку конкретну наставну ситуацију могла разликовати знања, умења и други квалитети. Сваки покушај изналажења адекватних формулација прети да прерасте у шаблонизам, те је неопходно да наставници упознају основне карактеристике и суштину овог начина оцењивања, овладају техникама, методама и начинима његове квалитетне и ефикасне реализације и развију оцењивачке компетенције, како би описна оцена за сваког ко је чита, или за сваког на кога се односи, имала јасно и конкретно значење. Само на тај начин описно оцењивање може бити квалитетно и ефикасно реализовано и испуњавати своје основне функције којима се унапређује целокупни васпитно-образовни процес у школи, а чему треба да допринесу и резултати ове докторске тезе.

После Увода, следи поглавље у којем се на основу релевантне литературе, аналитички и са мноштвом критичких запажања, даје преглед дидактичких захтева за новим приступом оцењивању у основној школи, на којима се темељи и описно оцењивање, термилошка објашњења, историјски аспекти оцењивања и компаративна анализа система оцењивања у појединим државама савременог света и у Србији. Посебна поглавља посвећена су разматрању особености описног оцењивања на почетном ступњу основношколског периода (I разред), предностима и недостацима описног оцењивања и критеријумима описног оцењивања који се посматрају као полазишта за његово дидактичко утемељење, као и основним карактеристикама практичне примене описног оцењивања (облици и технике праћења, методе процене, сумативно и формативно оцењивања). Рад се наставља упоредним приказом бројчаног и описног оцењивања, при чему се истиче да је *hic et nunc*, након дуге традиције нумеричког оцењивања, неопходан одређени период упознавања и прилагођавања на описно оцењивање како наставника, тако и ученика и њихових родитеља. С тим у вези, размотрени су основни фактори који детерминишу однос учитеља и ученичких родитеља према описном оцењивању. Ауторка сагледава описно оцењивање као специфични облик интеракције, указујући да су његов квалитет, аутентичност и ефиканост условљени степеном усаглашености метријских значења синтетичких судова описних оцена на релацији наставници-родитељи, односно школа-породица. Како управо на овој релацији најчешће долази до „шумова“ и сметњи, који настају и због неједнако јасних метријских значења описних оцена, отклањање наведених тешкоћа основни је услов унапређивања квалитета педагошке комуникације у описном оцењивању. Сходно томе, детаљно су сагледани комуникацијски аспекти описног оцењивања у светлу основних поставки критичко-комуникативне дидактике, модели синтетичких судова и дефинисање нивоа постигнућа као основе за овладавање техником описног оцењивања. Може се констатовати да је у Теоријском оквиру, односно у првом, теоријском, сегменту Теоријско-методолошког дела докторске дисертације, размотрено мноштво важних питања, ваљаном анализом и синтезом најзначајнијих теоријских поставки и знања која служе као основа за квалитетно педагошко-дидактичко-методичко утемељивање описног оцењивања. Захтеви за новим приступом оцењивању у основној школи, на којима се темељи и описно оцењивање, почивају на хуманистичким и когнитивистичким теоријама, конструктивистичком објашњењу процеса учења и поучавања, другим савременим дидактичким теоријама, као и на захтевима непосредне наставне праксе.

У Методолошким оквирима, односно у следећем сегменту Теоријско-методолошког дела, језгровито и прегледно су представљени проблем и предмет истраживања. Конкретно, реч је о описном оцењивању које се посматра као компонента педагошке комуникације у основношколској настави. Развојни модел образовања, оријентисан на развој целовите личности ученика, свих његових капацитета и способност има за последицу да савремено оцењивање добија нови квалитет у форми описног оцењивања ученичких постигнућа и напредовања. Због изразите вредности и значаја које описно оцењивање има у савременом образовању, посебно на његовом елементарном нивоу, управо овај дидактички феномен, односно својеврсна иновација у настави, проблем је којим се ауторка бави у својој докторској тези. У складу са уоченим

проблемом, предмет истраживања је теоријско-емпиријско проучавање основних карактеристика описног оцењивања и квалитет педагошке комуникације у основношколској настави. У наставку су поред циља, изложени задаци, хипотезе и варијабле истраживања, као и начин избора, величина и друга својства узорка. Ауторка наводи да "основни циљ истраживања јесте да се теоријско-емпиријским путем дође до релевантних чињеница о карактеристикама описног оцењивања, те да се оно сагледа у вези са квалитетом педагошке комуникације која се остварује између наставника разредне наставе и родитеља". Из циља су деривирани одговарајући задаци истраживања сагласно којима се постављене четири посебне хипотезе. На основу одређеног предмета, циља и задатака истраживања, извршен је избор узорка истраживања. Узорком је обухваћено 108 наставника разредне наставе (учитеља), 25 педагога и 312 родитеља из укупно 28 основних школа са подручја Школске управе Ниш. Због природе и специфичности проблема који је проучаван (примена описног оцењивања само у првом разреду основне школе) истраживање је обухватило наставнике разредне наставе (учитеље) који су у време реализовања истраживања, односно у школској 2009/10. години, примењивали описно оцењивање. Истовремено, истраживањем је обухваћен узорак родитеља ученика првог разреда те исте школске 2009/10. године. На овај начин узорак истраживања је доведен до највишег нивоа репрезентативности. Описане су и друге карактеристике примењене методологије, као што су методе: дескриптивно-аналитичка и каузална метода; технике: анализа педагошке документације и то ђачких књижица, досијеа и дневника (анализирано је укупно 640 описних оцена, по 160 оцена из четири наставна предмета: Српског језика, Математике, Ликовне културе и Физичког васпитања, које су формулисане од стране 32 наставника разредне наставе и уписане у 160 ђачких књижица), анкетирање и скалирање; инструменти истраживања: упитници и нумеричке скале процене), организација и ток истраживачког процеса, као и статистичка обрада података. Унос, табеларно и графичко приказивање података добијених истраживањем обављено је коришћењем MS Office Excel програма, а статистичка обрада података програмом SPSS.

У емпиријском делу дисертације дати су резултати истраживања - њихова интерпретација и анализа. Успешно су систематизовани и класификовани бројни добијени подаци о карактеристикама описног оцењивања и о остваривању основних принципа описног оцењивања у наставној пракси; о утемељивању описних оцена на дефинисаним исходима наставе (за наставне предмете Српски језик, Математика, Ликовна култура и Физичко васпитање); о квалитету педагошке комуникације (кроз сагледавање усаглашености метријских вредности описних оцена као претпоставке за остваривање интеракције) и о непосредном анализом утврђеним карактеристикама описних оцена и њихове повезаности са ставовима утврђеним спроведеним истраживањем.

Претпоставка аутентичне интеракције у педагошкој комуникације током описног оцењивања јесте постојање усаглашености метријских значења синтетичких судова описне оцене на релацији наставници-родитељи, односно школа-породица. Познато је, међутим, да нејасна и неусаглашена метријска значења синтетичких судова који чине описну оцену, представљају основну тешкоћа за остваривање квалитетне интеракције у педагошкој комуникацији преко описног оцењивања. На основу анализе резултата добијених скалом процене на узорку наставника разредне наставе (учитеља) и узорку родитеља конструисана је листа релевантних синтетичких судова код којих постоји уједначеност, тј. усаглашеност метријских значења и код наставника и код родитеља. У раду је представљена поменута скала елемената синтетичких судова који су због метријске усаглашености пожељни и као такви се могу препоручити за коришћење у непосредној пракси описног оцењивања. Поред тога, ови елементи пружају могућност за потпуну индивидуализацију описног оцењивања и обезбеђују квалитетну комуникацију и интеракцију.

После Закључних разматрања (о којим ће посебно бити речи у одељку VII овог Извештаја) следи Литература, односно списак коришћених и цитираних радова који обухвата 217 извора (од тога 16 електронских) на српском, енглеском, руском и немачком језику. На крају су дати Прилози и то: Упитник за наставнике разредне наставе (учитеље) и педагоге, Скале за евидентирање научесталијих синтетичких судова учитеља, односно родитеља, Примери неколико анализираних описних оцена, Табеларни прикази усклађености мишљења учитеља са резултатима анализе описних оцена.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ уз напомену: Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Јовановић, М. (2005): *Савремена настава и комуникација*, Зборник радова са научног скупа Савремене концепције, схватања и иновативни поступци у васпитно-образовном и наставном раду и могућности примене у савременој школи, Филозофски

факултет, Нови Сад, стр.637-643

2. Јовановић, М. (2005): *Наставници основних школа о комуникацији у настави*, Развијање комуникационих компетенција наставника и ученика, (Зборник резимеа), Учитељски факултет, Јагодина, стр. 99-100

3. Јовановић, М. (2009): *Педагошка комуникација као фактор ефикасности наставе*, Педагошка стварност, Нови Сад, бр. 3-4, стр.368-383

4. Јовановић, М. (2009): *О постојећој комуникацији у настави и неопходним променама*, Настава и васпитање, Београд, бр.2, стр. 201-216

5. Јовановић, М. (2009): *Остваривање сазнајне и актуализирајуће функције педагошке комуникације у наставној пракси*, Педагогија, Београд, бр. 2, стр.247-262

6. Јовановић, М. (2009): *Ефикасном педагошком комуникацијом против насиља у школи*, Зборник радова Противречности социјализације младих и улога образовања у афирмацији вредности културе, Филозофски факултет, Ниш, стр.273-283

7. Јовановић, М. (2010): *Представници социјалне педагогије о васпитању и циљу васпитања*, Годишњак за педагогију, Филозофски факултет, Ниш, 141-151.

8. Јовановић, М. (2010): *Описним оцењивањем до хуманизације наставе*, Матејевић, М. и др. (уред.), Зборник радова "Васпитање за хумане односе-проблеми и перспективе", Филозофски факултет, Ниш, 135-136

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Сходно полазним ставовима, после приказа свих добијених резултата, изложена је њихова интерпретација и одговарајућа анализа. У оквиру поглавља под насловом Закључна разматрања, представљени су бројни закључци изведени на основу резултата емпиријског истраживања карактеристика описног оцењивања и квалитета педагошке комуникације у основношколској настави.

Истраживање ставова наставника разредне наставе и педагога о реализовању основних принципа описног оцењивања показало је да описну оцену одликује јасноћа, једноставност и разумљивост; да описна оцена има информативну вредност; да не садржи нејасне и непотребне информације; да је изразито оптимистички интонирана; да указује на развојне потребе ученика и даје препоруке за његово даље напредовања. На основу изнетог произашао је закључак да се описно оцењивање ученика првог разреда основне школе заснива на битним теоријским принципима описног оцењивања.

Утврђено је да на ставове наставника и педагога о остваривању основних принципа описног оцењивања утичу следеће независне варијабле: дужина радног стажа (јасноћа опис. оцена), професија (јасноћа опис. оцена; информативна вредност; одсуство небитних информација; оптимистички карактер; указивање на развојне потребе) и ниво стручне спреме (одсуство небитних информација), доприносећи разлици у степену препознавања утемељености овог облика оцењивања на основним теоријским принципима. Наиме, умерено позитиван одговор, односно став о делимичној реализацији појединих принципа описног оцењивања, чешће се среће код најiskusнијих испитаника, испитаника са високом стручном спремом и код педагога, што се потпуно може објаснити чињеницом да управо искуство, педагошко-психолошко-дидактичка компетентност, развијени ниво критичности, позиција актера и различитост критеријума као њена последица, омогућавају објективнију, квалитетнију и рационалнију процену истраживаних квалитета.

Истраживање је показало да циљеви и задаци прописани важећим Наставним планом и програмом чине полазну основу у креирању описних оцена ученика. Описне оцене и описно оцењивање заснивају се на следећим општим начелима: опис ангажовања, могућности и потреба ученика (не у сеоској средини, позитиван одговор код најiskusнијих, позитиван код учитеља); запажања о личном развоју ученика (дужина радног стажа); запажања о социјалном развоју ученика (локација школе); благовременост и јасноћа повратне информације (дужина радног стажа). Постављена хипотеза да су основне карактеристике описног оцењивања као компоненте квалитета педагошке комуникације у основношколској настави, његово заснивање на правилником дефинисаним елементима и општим начелима описног оцењивања и описних оцена није потврђена у сегменту који се односи на оспособљавање ученике за објективну процену сопствених и туђих постигнућа, на развијање активног односа према настави, на целисходније информисање родитеља и на подстицање чешће и потпуније сарадње породице и школе.

На основу истраживања основних начела описног оцењивања као компоненте квалитета педагошке комуникације у основношколској настави ауторка је утврдила да: 1) Велики број ученика у одељењу јесте чинилац који умањује квалитет и озбиљно угрожава ефикасну реализацију описног оцењивања, тако што

учитељима отежава свакодневно и континуирано праћење напредовања и постигнућа сваког, односно свих ученика; 2) Описно оцењивања само делимично подстицајно делује на залагања и мотивацију ученика; 3) Постоји изразити оптимизам међу испитаницима у погледу процене могућности за унапређење описног оцењивања, као и њихова спремност да конкретним предлозима, дају томе свој допринос.

Веома значајан закључак да описне оцене нису у довољној мери утемељене на циљевима и исходима наставе предвиђеним „Посебним основама школског програма за I разред основног образовања и васпитања“, произилази из уочене чињенице да постоји велики дисконтинуитет између остваривања појединих група дефинисаних исхода. С једне стране постоје исходи на којима се темељи гро анализираних оцена, а с друге стране, постоје они који су апсолутно занемарени у оквиру описних оцена. Темелјење описних оцена само на појединим исходима наставе и практично игнорисање знатног броја дефинисаних исхода показује, између осталог, и да се индивидуализација наставе недовољно реализује у пракси.

Што се тиче квалитета педагошке комуникације описног оцењивања утврђено је да не постоји усаглашеност метријских значења синтетичких судова између учитеља и родитеља, што је основа за остваривање њихове ефикасне интеракције. Установљено је такође да:

- а) Између наставника и родитеља постоји разлика у одређивању метријских вредности синтетичких судова, као и да су код појединих синтетичких судова те процене веома различите;
- б) Већа распршеност метријских вредности синтетичких тврдњи постоји у групи родитеља;
- в) Иако значајно мања, распршеност метријских егализација синтетичких тврдњи постоји и у групи наставника;
- г) Родитељи блаже (вишим оценама) процењују синтетичке судове који указују на просечно и исподпросечно постигнуће;
- д) Наставници разредне наставе израженије потенцирају најбоља постигнућа ученика;
- ђ) Већа усаглашеност метријских вредности синтетичких судова и хомогеније егализације постоје код оних тврдњи за које се може рећи да имају јаснији субјективни квантитет.
- е) Синтетичке тврдње у којима се користе речи које имају недовољно јасан субјективан квантитет као што су: "савладао", "потребна помоћ", "делимично" и "у извесној мери" имају већу распршеност метријских значења.

На основу анализе карактеристика описних оцена произилази да су описне оцене: Оптимистичке тј. изражене позитивним језиком у циљу мотивисања ученика и јачања њиховог самопоштовања; Само делимично: а) јасне, једноставне и разумљиве; б) кратке али богате информацијама о постигнућу ученика, чак и када је оно јако скромно; в) указују на развојне потребе ученика и дају препоруке за његово даље напредовање; г) представљају опис остваривања циљева и задатака прописаних наставним планом и програмом; д) наводе опис ангажовања ученика у настави, ученикове могућности и потребе; ђ) дају запажања о личном развоју ученика; Углавном не делују подстицајно на залагања ученика и њихову мотивацију; Не садрже запажања о социјалном развоју ученика.

Најзад, истраживање повезаности резултата анализе описних оцена и ставова анкетираних испитаника, резултирало је општим закључком о постојању њихове делимичне повезаности. Најизраженију повезаност са ставовима испитаника из групе педагога, ауторка тумачи истим позицијама испитаника и карактеристикама које се за њих везују (образовни статус, педагошко-дидактичко-методичка оспособљеност, професионалне компетенције).

Закључна разматрања успешно су допуњена предлозима за побољшање, односно унапређивање праксе описног оцењивања, које су дали учесници у истраживању, а који се односе на саме наставнике, школу и школски систем, школско законодавство, родитеље, ученике.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Приказивање и интерпретирање резултата истраживања адекватно је високим достигнућима савремене педагошке теорије, базирано на поузданим методолошким процедурама. При томе, видљива је ауторкина самосталност и критичност у разматрању истраживачке проблематике и креативност у дијалогу са литературом. Својом докторском дисертацијом кандидаткиња мр Марија Јовановић је показала да суверено влада сложеним и релевантним научно-истарживачким методама. Добро је конципирала истраживање комплексне материје, што јој је омогућило да своје анализе изведе промишљено и систематично, тако да прикази и тумачења резултата истраживања имају јасан ток, а закључци делују уверљиво и прихватљиво. Писан јасним језиком и стилем, докторски рад успешно отвара и у великој мери заокружује крупан педагошки проблем, потврђујући пуну оправданост и значај истраживања основних карактеристика описног оцењивања са становишта квалитета педагошке комуникације у основношколској настави.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.	
1.	Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? Дисертација је урађена у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2.	Да ли дисертација садржи све битне елементе? Дисертација садржи све битне елементе.
3.	По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Једно од најактуелнијих питања савремене дидактике, али и целокупне савремене педагошке теорије и праксе, јесте питање оцењивања орјентисаног ка хуманистичким и конструктивистичким начелима којима се обезбеђује да оно постане средство развоја ученика и унапређивања наставе и учења а не њихов циљ и крајњи исход. Развојни модел образовања, усмерен на развој личности ученика, његових капацитета и способност има за последицу да савремено оцењивање добија нови квалитет у форми описног оцењивања ученичких постигнућа и напредовања. Иако нема сумње да су неопходна систематска, објективна истраживања ове проблематике, како би се добили ваљани подаци и поуздани индикатори за вредновање описног оцењивања као својеврсне дидактичке иновације, описно оцењивање у нас није било темељније истраживано. Докторска дисертација је оригиналан допринос науци по истраживању раније необрађеног сегмента педагошке, дидактичке, односно докимолошке теорије: описно оцењивање ученика основне школе у функцији квалитета педагошке комуникације, посебно у смислу сарадње наставника и родитеља, није до сада било предмет истраживања на начин како је то урађено у овој докторској дисертацији. Оригиналноста дисертације се види и у јединству теоријско-пројективног (концепцијског) и евалуационог аспекта у интердисциплинарном приступу предмету истраживања чему прилог даје и аутентични ауторски рукопис мр Марије Јовановић. Докторска дисертација има и фундаментални и апликативни значај. То је вредан научни рад који представља крупан допринос корпусу научних знања савремене педагогије, ширећи хоризонте научних сазнања посебно у сфери дидактичких, докимолошких и евалуационих теорија, као и у креирању нових, односно валоризацији постојећих практичних решења у овој области.
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања? Дисертација нема значајнијих слабости. Извесни мањи недостаци немају утицај на резултате истраживања и биће размотрени на одбрани.
X ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: да се докторска дисертација прихвати, а кандидату мр Марији Јовановић одобри усмена одбрана.	

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Мара Ђукић, редовни професор, ментор

Др Светлана Шпановић, ванредни професор, члан

Др Јелена Ђерманов, доцент, члан